

PODSTAWY PIEŁĘGNIARSTWA

REPETYTORIUM PRZEDEGZAMINACYJNE

PODSTAWY PIELĘGNIARSTWA

REPETYTORIUM
PRZEDEGZAMINACYJNE

Redakcja

Andrzej Krupienicz

Autorzy

Ewelina Chmielewska-Kowalska

Józefa Czarnecka

Małgorzata Fedak

Marzena Jaciubek

Iwona Kluczek

Anna Zera

Wszelkie prawa zastrzeżone, szczególnie prawo do przedruku i tłumaczenia na inne języki. Żadna z części tej książki nie może być w jakiegokolwiek formie publikowana bez uprzedniej pisemnej zgody Wydawnictwa.

Ze względu na stały postęp w naukach medycznych lub odmienne nieraz opinie na temat diagnozowania i leczenia, jak również możliwość wystąpienia błędu, prosimy, aby w trakcie podejmowania decyzji terapeutycznej uważnie oceniać zamieszczone w książce informacje.

© Copyright by Edra Urban & Partner Sp. z o.o., Wrocław 2018

Redakcja naukowa: dr hab. n. med. Andrzej Krupienicz

Prezes Zarządu: Giorgio Albonetti
Dyrektor wydawniczy: lek. med. Edyta Błażejewska
Redaktor prowadzący: Irena Zaucha-Nowotarska
Redaktor tekstu: Emilia Szajerka
Projekt okładki: Beata Poźniak

ISBN 978-83-65835-72-7

Edra Urban & Partner
ul. Kościuszki 29, 50-011 Wrocław
tel. +48 71 726 38 35

biuro@edraurban.pl
www.edraurban.pl

Przygotowanie do druku: Beata Poźniak
Druk i oprawa: LCL, Łódź

REDAKTOR

Andrzej Krupienicz

doktor habilitowany nauk medycznych, Kierownik Zakładu Podstaw Pielęgniarstwa WUM

AUTORZY

Ewelina Chmielewska-Kowalska

magister pielęgniarstwa, specjalistka w dziedzinie pielęgniarstwa chirurgicznego, wykładowca w Zakładzie Podstaw Pielęgniarstwa WUM

Józefa Czarnecka

dr n. o zdrowiu, magister pielęgniarstwa, adiunkt w Zakładzie Podstaw Pielęgniarstwa WUM

Małgorzata Fedak

magister pielęgniarstwa, wykładowca w Zakładzie Podstaw Pielęgniarstwa WUM

Marzena Jaciubek

magister pielęgniarstwa, specjalistka w dziedzinie pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki, wykładowca w Zakładzie Podstaw Pielęgniarstwa WUM

Iwona Kluczek

magister dydaktyki medycznej w zakresie pielęgniarstwa, specjalistka w dziedzinie organizacji i zarządzania, wykładowca w Zakładzie Podstaw Pielęgniarstwa WUM

Anna Zera

dr n. o zdrowiu, magister promocji zdrowia, specjalistka w dziedzinie pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki, starszy wykładowca w Zakładzie Podstaw Pielęgniarstwa WUM

SPIS TREŚCI

1. Podstawowe pojęcia i definicje	1
2. Funkcje zawodowe pielęgniarki. Funkcje pielęgniarstwa	5
3. Pomaganie, wspieranie w pielęgnowaniu. Zdrowie, zachowania zdrowotne, profilaktyka, promocja zdrowia	14
4. Pielęgniarka w podstawowej opiece zdrowotnej	18
5. Komunikacja z pacjentem	22
6. Standard, algorytm, procedura.	37
7. Symbole pielęgniarstwa, organizacje pielęgniarские międzynarodowe i polskie	39
8. Primary Nursing – podstawowe informacje	43
9. Holizm w pielęgniarstwie	45
10. Potrzeby człowieka	47
11. Teorie pielęgnowania	54
12. Międzynarodowa Klasyfikacja Praktyki Pielęgniarskiej – podstawowe informacje	62
13. Diagnostyka pielęgniariska	65
14. Kategorie opieki pielęgniariskiej	70
15. Dokumentacja pacjenta, metody zbierania danych o chorym	72
16. Proces pielęgnowania	77
17. Skale wykorzystywane do pielęgniariskiej oceny stanu pacjenta i zagrożeń	85
18. Przyjęcie do szpitala i opieka podczas pobytu pacjenta w szpitalu	88
19. Pacjent z zaburzeniami układu oddechowego	99
20. Pacjent ze schorzeniami układu krążenia	104
21. Pacjent ze schorzeniami układu pokarmowego	110
22. Żywnienie chorego	116
23. Zabiegi dorektalne	122
24. Pacjent ze schorzeniami układu moczowego	125
25. Świadomość, ocena stanu świadomości, pacjent nieprzytomny	133
26. Temperatura ciała	136
27. Ból	139
28. Pacjent o niepomyślnym rokowaniu, paliatywny, terminalny	145
29. Niepełnosprawność	153
30. Pacjent geriatryczny	154
31. Bezsenność	158

32. Rehabilitacja pacjenta, zespół terapeutyczny	161
33. Bandażowanie	164
34. Zabiegi higieniczne	166
35. Odleżyny, ułożenia i udogodnienia	170
36. Pomiary antropometryczne i funkcji życiowych	177
37. Żywienie pacjenta i zabiegi w obrębie przewodu pokarmowego pacjenta	190
38. Podawanie leków różnymi drogami	206
39. Zapalenie – metody terapii	210
40. Zasady stosowania leków na błony śluzowe	217
41. Leki stosowane na skórę	219
42. Leki aplikowane do oka	221
43. Leki podawane drogą wziewną	222
44. Usprawnianie układu oddechowego	226
45. Leki aplikowane do nosa	229
46. Leczenie tlenem	231
47. Leki aplikowane do ucha	233
48. Aseptyka, antyseptyka, zakażenia szpitalne	235
49. Rany	256
50. Iniekcje	259
51. Cewnikowanie pęcherza moczowego	275
52. Stomia	278
53. Badanie elektrokardiograficzne serca	282
54. Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach	285
55. Badania diagnostyczne moczu i kału	293
56. Asystowanie przy pobieraniu materiału do badań diagnostycznych (punkcje)	296
57. Prawa pacjenta	301
Literatura	307
Akty prawne	308
Aneksy	309
Skorowidz	319

PODSTAWOWE POJĘCIA I DEFINICJE

1

? PYTANIE 1.

Podaj definicję: pielęgniarstwa, pielęgnowania, pielęgniarki.

Pielęgniarstwo:

Termin wieloznaczny, współcześnie używany w takich znaczeniach jak np. szeroko rozumiana różnorodna działalność zarówno w zakresie kształcenia, jak i doskonalenia zawodowego pielęgniarek; system organizacyjny tych działań. Zespół profesjonalnych zadań, składowa część pojęcia *służba zdro-*

wia z jego różnorodną problematyką, technika, sztuka, wiedza, a także nauka. Jest to zatem termin stosowany do określenia różnego rodzaju zadań i działań zawodowych oraz sztuki, wiedzy i nauki z tą działalnością związanych.

Pielęgnowanie:

- Sprawowanie opieki nad chorym oraz zapobieganie chorobom i umacnianie zdrowia (definicja WHO, 1956).
- Pomaganie człowiekowi zdrowemu lub choremu (grupie ludzi) w wykonywaniu czynności znaczących dla utrzymania zdrowia lub jego odzyskania (także

zapewnienie spokojnej śmierci), które mógłby wykonywać on sam, gdyby miał potrzebną do tego siłę, wiedzę. Świadczenie tej pomocy powinno jak najszybciej doprowadzić do usamodzielnienia człowieka (def. V. Henderson – ICN, obowiązująca od roku 1996).

Pielęgniarka:

Tytuł zawodowy wprowadzony w nowoczesnym pielęgniarstwie w miejsce określenia „siostra”, a także innych określeń pracowników szpitalnych. Pielęgniarka jest

osobą, która posiada podstawowe wykształcenie pielęgniarskie oraz uprawnienia do wykonywania praktyki zawodowej w swoim kraju.

? PYTANIE 2.

Jaka była rola pielęgniarki w przeszłości, a jaka jest jej rola współcześnie i wynikająca z niej rola pacjenta.

Na przestrzeni lat wraz ze zmianą roli pacjenta zmianom uległa również rola pielęgniarki.

Pielęgniarka tradycyjna to pielęgniarka podporządkowana roli lekarza i postawionej przez niego diagnozie. Przygotowana szczególnie do opieki nad pacjentem hospitalizowanym. Ukierunkowana na zaspokajanie jego potrzeb biologicznych poprzez wykonywanie czynności „za” i „dla” pacjenta. Działalność zawodowa opiera się przede wszystkim na skrupulatnym wykonywaniu zleceń lekarskich. Odpowiedzialność za czynności zawodowe ponosi tylko przed zleceniodawcą, czyli lekarzem.

Pielęgniarka współczesna to osoba samodzielna w działaniu dotyczącym pielęgnowania. Aktywny członek zespołu interdyscyplinarnego. Ścisłe współpracująca z pacjentem. Działania zawodowe realizuje poprzez pełnienie wielu funkcji zawodowych, wykorzystywanych do bezpośredniej opieki nad pacjentem i realizacji zleceń lekarskich, jak również udziału w różnych

formach terapii i profilaktyki. Opieka realizowana przez współczesną pielęgniarkę to pielęgnowanie człowieka zarówno w zdrowiu, jak i w chorobie. Ukierunkowana na holistyczne traktowanie pacjenta poprzez zaspokajanie potrzeb zdrowotnych pacjenta. Za podejmowane przez pielęgniarkę zadania zawodowe na rzecz pacjenta ponosi ona odpowiedzialność przed samym chorym.

Pacjent tradycyjny to osoba całkowicie podporządkowana woli opiekunów medycznych (lekarza, pielęgniarki). Przyjmująca bierną postawę; nieuczestnicząca w procesie leczenia i pielęgnowania. Odpowiedzialność za swoje zdrowie przerzuca w całości na personel medyczny.

Pacjent współczesny to osoba samodzielna i samostanowiąca o sobie. Aktywnie uczestniczy w procesie leczenia i pielęgnowania. Ponosi pełną odpowiedzialność za swój stan zdrowia i podejmowane przez siebie działania dla jego utrzymania i potęgowania.

? PYTANIE 3.

Na czym polega współczesna rola pacjenta.

Współczesny pacjent ma niezbywalne prawo do wiedzy na temat spraw swojego zdrowia, choroby, diagnozy, leczenia i pielęgnowania. Dostępność do wiedzy interesującej pacjenta jest stosunkowo duża, w każdej chwili może otrzymać ją od lekarza czy pielęgniarki. Dzięki posiadanej wiedzy chory jest w pełni świadomy stanu, w którym się znajduje. Pozwala to pacjentowi na samo-

dzielne podejmowanie decyzji w sprawie swojego stanu. Ułatwia choremu aktywne włączenie się w proces leczenia i pielęgnowania z jednoczesnym ponoszeniem odpowiedzialności za podejmowane decyzje. Współczesny pacjent z osoby biernie poddającej się działaniom medyków stał się aktywnym kreatorem swojego stanu zdrowia i prowadzonych działań terapeutycznych.

? PYTANIE 4.

Podaj określenia definiujące pojęcie misji w pielęgniarstwie.

Misja w pielęgniarstwie to:

- myśl przewodnia
- wyznanie wiary
- obietnica dana otoczeniu
- przedmiot aspiracji i trwałych, ponadczasowych dążeń, wyrażających społeczne przeznaczenie organizacji i jej części
- szczególny powód, racja bytu i sens istnienia organizacji wyróżniających się od wszystkich innych
- kluczowe cele i wartości organizacji, zakres społecznej działalności teraz i w przyszłości.

? PYTANIE 5.

Wymień funkcje misji w pielęgniarstwie.

Misja w pielęgniarstwie spełnia funkcję:

- ukierunkowującą
- stabilizującą
- uwiarygodniającą
- integrującą
- inspirującą.

? PYTANIE 6.

Przedstaw kategorie odgrywające znaczenie w formułowaniu misji pielęgniarstwa.

Należą do nich:

1. **Człowiek:** kim jest, jak go postrzegasz, jak widzisz klienta/pacjenta, jakie są jego potrzeby.
2. **Zdrowie:** czym jest zdrowie a czym choroba, jaki jest stosunek ludzi do zdrowia i choroby.
3. **Pielęgniarstwo i pielęgnowanie:** po co właściwie pielęgniarstwo istnieje, jakie
- spełnia funkcje, jaką działalnością powinno się zająć, do czego ma dążyć, czyje i jakie potrzeby ma zaspokajać.
4. **Otoczenie:** jak postrzegasz środowisko, jakie powiązania ze środowiskiem istnieją itp.

? PYTANIE 7.

Na czym polega misja pielęgniarstwa w społeczeństwie.

Misja pielęgniarstwa w społeczeństwie polega na pomaganiu jednostkom, rodzinom i innym grupom w określeniu i osiągnięciu ich fizycznego, umysłowego, społecznego potencjału w zmieniającym się środowisku, w którym żyją oraz pracują.

FUNKCJE ZAWODOWE PIELĘGNIARKI

2

FUNKCJE PIELĘGNIARSTWA

? PYTANIE 8.

Przedstaw definicje, podział i krótką charakterystykę funkcji zawodowych pielęgniarki.

Funkcja zawodowa (definicja)

Jest to zespół złożonych zadań zawodowych i szczegółowych czynności, które podejmowane są na rzecz jednoznacznie określonego wspólnego celu. Czynności zawodowe są elementem zadania, ponieważ wykonywane są po to, żeby zrealizować zadanie i osiągnąć określony cel.

Funkcje zawodowe pielęgniarki formułowane są przede wszystkim w odniesieniu do celów i zadań stawianych przed pielęgniarstwem oraz sformułowanej roli zawodowej pielęgniarki.

Funkcje pielęgniarki wywodzą się bezpośrednio z istoty i misji pielęgniarstwa w społeczeństwie. W każdym kraju powinny znajdować odzwierciedlenie w prawnej regulacji spraw związanych z pielęgniarstwem.

W literaturze przedmiotu funkcje zawodowe pielęgniarstwa dzielone są na:

- funkcje pielęgniarstwa wg WHO
- funkcje pielęgniarstwa bezpośrednio i pośrednio.

? PYTANIE 9.

Wymień funkcje pielęgniarstwa wg WHO.

Funkcje pielęgniarstwa wg WHO z 1993 r. to:

1. Świadczenie opieki i zarządzanie opieką.
2. Uczenie pacjentów oraz personelu zajmującego się opieką zdrowotną.
3. Realizowanie roli członka zespołu opieki zdrowotnej.
4. Działania na rzecz rozwoju praktyki pielęgniarstwa.

? PYTANIE 10.

**Scharakteryzuj funkcję pielęgniarstwa wg WHO:
*Świadczenie opieki zdrowotnej i zarządzanie opieką.***

Funkcja ta może mieć charakter promocyjny, leczniczy, rehabilitacyjny, udzielania wsparcia. Za skuteczne jej pełnienie uważa się realizowanie zadań jako procesu pielęgnowania, który wymaga:

- oceniania potrzeb podopiecznych oraz niezbędnych i dostępnych zasobów do zaspokojenia tych potrzeb
- określenia tych potrzeb, które powinny być zaspokojone przez pielęgniarki, i tych, które wymagają pomocy innych fachowców
- hierarchizowania potrzeb i określenia priorytetów
- planowania i dostarczenia opieki
- stworzenia warunków udziału podopiecznego we wszystkich zaplanowanych formach opieki
- dokumentowania wszystkich etapów procesu pielęgnowania, wykorzystania tych informacji w ocenie opieki, pielęgniarki świadczącej opiekę i systemu opieki
- stosowania podczas wykonywania zadań zaakceptowanych i właściwych norm: kulturowych, etycznych, zawodowych.

? PYTANIE 11.

**Scharakteryzuj funkcję pielęgniarstwa wg WHO:
*Uczenie pacjentów oraz personelu zajmującego się opieką zdrowotną.***

Realizowanie tej funkcji wymaga:

- oceniania indywidualnej wiedzy i umiejętności niezbędnych do zachowania zdrowia w dobrym stanie albo do jego przywrócenia
- przygotowania i dostarczania niezbędnych informacji
- organizowania i uczestniczenia w kampaniach zdrowotnych
- oceniania wyników programów edukacyjnych
- pomagania pielęgniarkom zajmującym się zdrowiem w zdobywaniu potrzebnych w ich pracy wiedzy i umiejętności
- stosowania akceptowanych norm: kulturowych, zawodowych, etycznych.

? PYTANIE 12.

**Scharakteryzuj funkcję pielęgniarstwa wg WHO:
*Działania na rzecz rozwoju praktyki pielęgniarstwa.***

Funkcja ta realizowana jest przez:

- wdrażanie innowacyjnych metod pracy
- określenie obszarów, które powinny być przedmiotem badań w pielęgniarstwie
- stosowanie zaakceptowanych norm zawodowych, kulturowych, etycznych w prowadzeniu badań w obszarze pielęgniarstwa.

? PYTANIE 13.

Wymień bezpośrednie funkcje zawodowe pielęgniarek.

Funkcje bezpośrednie to funkcje pielęgniarskie realizowane na rzecz chorego. Należą do nich funkcje:

- opiekuńcza
- wychowawcza
- promowania zdrowia
- profilaktyczna
- terapeutyczna
- rehabilitacyjna.

? PYTANIE 14.

Omów cele wynikające z realizacji funkcji opiekuńczej pielęgniarki.

Cele realizacji funkcji opiekuńczej pielęgniarki to:

- pomaganie, towarzyszenie, asystowanie, wspieranie podopiecznego przy rozwiązywaniu jego problemów ze zdrowiem
- rozpoznawanie stanu zapotrzebowania podopiecznego na opiekę
- pomaganie w rozwiązywaniu problemów natury biologicznej, psychicznej i społecznej mogących powstać w wyniku indywidualnej reakcji podopiecznego na zastosowane metody diagnozowania, leczenia, rehabilitacji
- pomaganie podopiecznemu w radzeniu sobie z reakcją na aktualne lub potencjalne problemy zdrowotne, w przystosowaniu się do życia z chorobą, z upośledzeniem fizycznym i/lub psychicznym.

? PYTANIE 15.

Wymień zadania wynikające z funkcji opiekuńczej pielęgniarki.

Zadania wynikające z funkcji opiekuńczej to:

- stwarzanie optymalnych warunków do podtrzymywania biologicznych funkcji życiowych organizmu
- pomoc w wykonywaniu (lub wykonywaniu za podopiecznego) tych czynności, które gwarantują komfort w życiu codziennym w zakresie sfery biologicznej, psychicznej i społecznej
- pomoc w rozwiązywaniu problemów wynikających z indywidualnej reakcji podopiecznego na udział w procesie leczenia, diagnozowania, rehabilitacji
- ułatwienie człowiekowi wejścia w rolę pacjenta różnych instytucji opiekuńczych i ochrony zdrowia
- ułatwienie podopiecznemu nawiązania kontaktu z grupą wsparcia osób z podobnymi problemami zdrowotnymi lub opiekuńczymi
- organizowanie opieki i uczestniczenie w opiece terminalnej, tworzenie podopiecznym warunków do godnego umierania i spokojnej śmierci.

PODSTAWY PIELĘGNIARSTWA

REPETYTORIUM PRZEDEGZAMINACYJNE

Autorzy: od lewej rząd II – mgr Ewelina Chmielewska-Kowalska, mgr Iwona Kluczek, dr Anna Zera; rząd I – mgr Małgorzata Fedak, dr Józefa Czarnecka, mgr Marzena Jaciubek.
Redaktor naukowy: dr hab. n. med. Andrzej Krupienicz

Podręcznik *Podstawy pielęgniarstwa. Repetytorium przedegzaminacyjne* powstał w wyniku zapotrzebowania na publikację, która spełniając standardy kształcenia na kierunku pielęgniarstwie sprostałaby jednocześnie oczekiwaniom odbiorców – studentów pielęgniarstwa.

W książce zawarto aktualny stan wiedzy z zakresu podstaw pielęgniarstwa objętych programem nauczania zarówno teorii, jak i praktyki.

Układ publikacji w postaci usystematyzowanych tematycznie pytań i odpowiedzi ułatwia powtórzenie materiału przed egzaminem.

Z Przedmowy